ERP TIZIMLARI ORQALI KORXONA BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY SHARTLARI

Akbarov Zohidjon Zokirjon o'g'li
Andijon Davlat Texnika instituti
Iqtisodiyotda axborot texnologiyalari va tizimlari yo'nalishi 1-bosqich magistranti.
Atajonova Saidaxon Borataliyevna
Ilmiy raxbar. Andijon Davlat texnika instituti axborot texnologiyalari kafedrasi dotsenti.

https://doi.org/10.5281/zenodo.24274909

Annotatsiya. *Tezisda ERP joriy etilishi natijasini baholash uchun tashkiliy tayyorgarlik, ma'lumot sifati va jarayon nazoratini birlashtiruvchi yondashuv taklif etiladi. Ilmiy manbalar ERP foydasi avtomatik yuzaga kelmasligini ko'rsatishi asosida pilot joriy etish va taqqoslanadigan ko'rsatkichlar bilan kuzatish tartibi asoslanadi. Taklif amaliy tajriba natijasi emas, keyingi empirik tekshiruv uchun konseptual asosdir.*

Kalit so'zlar: *ERP, tashkiliy tayyorgarlik, korxona boshqaruvi, ma'lumotlar integratsiyasi, pilot loyiha, samaradorlik.*

Muammo va maqsad

Korxona boshqaruvida qaror qabul qilish tezligi ma'lumotlarning tayyorligi va ishonchliligiga bog'liq. Kadrlar bo'limi, ombor va hisobchilar alohida axborot manbalaridan foydalanganda, bir hodisa bir nechta shaklda aks etishi mumkin. ERP bu jarayonlarni bog'lash uchun imkoniyat yaratadi.

Biroq mavjud kelishmovchiliklar aniqlanmasa, yangi tizim ularga yagona elektron ko'rinish berishi bilan cheklanishi mumkin. Tezisning maqsadi ERPdan boshqaruv qiymatini olish uchun zarur tashkiliy shartlarni belgilash va ularni tekshirish tartibini taklif qilishdir.

Metod va daliliy asos

Tadqiqot usuli — uchta taqrizlangan ilmiy maqolaning maqsadli tahlili va undan kelib chiqadigan konseptual sintez. Shang va Seddon ERP foydasini besh yo'nalishda ko'rib chiqadi [1]. Hendricks va hammualliflarning ERPga oid 186 ta e'lon bo'yicha tahlilida rentabellik yaxshilanishiga ayrim dalillar mavjud, aksiya daromadliligida esa bunday natija topilmagan [2].

Nah va hammualliflar rahbariyat ko'magi, o'zgarishlarni boshqarish va monitoringni muhim joriy etish omillari qatoriga kiritadi [3]. Bu dalillar foydani oldindan kafolatlashga emas, uni aniq sharoitda o'lchashga asos beradi.

Taklif etilayotgan yondashuv

Birinchi shart — ma'lumot uchun javobgarlikni belgilash. Har bir asosiy yozuvning egasi, yangilash tartibi va tekshirish qoidasi bo'lishi kerak. Xodimning holati, mahsulot kodi, o'lchov birligi va ombor nomi bo'limlar kesimida bir xil talqin qilinishi lozim. Xato aniqlanganda uni kim tuzatishi va oldingi qiymat qanday saqlanishi avvaldan belgilanadi. Bu shart ma'lumotlarni ko'chirish vazifasini doimiy boshqaruv mas'uliyatiga aylantiradi.

Ikkinchi shart — jarayon va vakolatni birga loyihalash. Masalan, smena jadvalini tuzish, tabelni tasdiqlash va ish haqini hisoblash turli amallar sifatida ajratiladi. Omborga kirim kiritgan shaxs muhim tuzatishni bir o'zi tasdiqlamasligi uchun vakolatlar taqsimlanadi.

Oddiy xodim, mutaxassis va rahbar ko‘radigan ma’lumotlar xizmat vazifasiga mos belgilanadi. Nazoratning vazifasi har bir amal uchun javobgarlik va izchillikni ta’minlashdir.

Uchinchi shart — foydani tekshiriladigan ko‘rsatkichga aylantirish. Hisobot tayyorlash muddati, qayta ishlangan hujjatlar ulushi va inventarizatsiya tafovuti uchun ta’rif hamda bazaviy qiymat belgilanadi. Ko‘rsatkichni kuzatuvchi shaxs va manba hujjati qayd etiladi. Ish soati tejalishi moliyaviy foyda sifatida faqat uning iqtisodiy amalga oshish mexanizmi asoslanganda hisoblanadi.

Bu ishda mazkur ko‘rsatkichlar uchun real qiymatlar aniqlanmagan.

Yondashuvni tekshirish uchun cheklangan bo‘limda pilot tavsiya qilinadi. Avval bazaviy davr kuzatiladi, keyin tizim sinovdan o‘tkazilib, foydalanuvchilar o‘qitiladi. Barqaror foydalanish davridagi natija avvalgi davr bilan qiyoslanadi; ish hajmi, mavsumiylik va xodimlar tarkibidagi o‘zgarishlar hisobga olinadi. Zarur ma’lumot mavjud bo‘lsa, o‘xshash nazorat bo‘limidan foydalaniladi. Qabul mezonlari pilotdan oldin tasdiqlanadi va xatolar bartaraf etilmaguncha kengaytirish kechiktiriladi.

Xulosa

ERP boshqaruvni takomillashtirish uchun ma’lumotlar va jarayonlarni bog‘lash imkoniyatini beradi. Taklif etilgan yondashuv ushbu imkoniyatni uch shart bilan konkretlashtiradi: ma’lumot uchun javobgarlik, jarayonga mos vakolat va oldindan belgilangan o‘lchov. Tezisning amaliy ahamiyati korxonaga pilotni rejalashtirish va natijani tekshirish uchun asos berishidadir.

Xulosalar xalqaro adabiyotlar va konseptual tahlilga tayangan; mahalliy korxonalarda samaradorlik darajasini aniqlash alohida empirik kuzatuvni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shang, S., Seddon, P. B. (2002). Assessing and managing the benefits of enterprise systems: the business manager’s perspective. Information Systems Journal, 12(4), 271–299. https://doi.org/10.1046/j.1365-2575.2002.00132.x
2. [2] Hendricks, K. B., Singhal, V. R., Stratman, J. K. (2007). The impact of enterprise systems on corporate performance: A study of ERP, SCM, and CRM system implementations. Journal of Operations Management, 25(1), 65–82. https://doi.org/10.1016/j.jom.2006.02.002
3. [3] Nah, F. F.-H., Lau, J. L.-S., Kuang, J. (2001). Critical factors for successful implementation of enterprise systems. Business Process Management Journal, 7(3), 285–296. https://doi.org/10.1108/14637150110392782